

Х. М. Марич

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
канд. юрид. наук,
доц. кафедри цивільного права та процесу

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕКРЕАЦІЙНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ ТА ЇХ КОМПЕТЕНЦІЯ

© *Марич Х. М., 2016*

Досліджено систему і повноваження органів, що здійснюють державне управління в сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів.

Ключові слова: державне управління, органи державного управління, рекреаційна діяльність, рекреаційні території, рекреаційні ресурси.

К. М. Марыч

ОРГАНЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕКРЕАЦИОННЫМИ ТЕРРИТОРИЯМИ И ИХ КОМПЕТЕНЦИЯ

Исследовано систему и полномочия органов государственного управления в области охраны рекреационных территорий и использования рекреационных ресурсов.

Ключевые слова: государственное управление, органы государственного управления, рекреационная деятельность, рекреационные территории, рекреационные ресурсы.

Kh. M. Marych

RECREATIONAL AREAS PUBLIC ADMINISTRATION AND ITS COMPETENCE

The article examines the system and competence of public administration on recreational areas protection and recreational resources usage.

Key words: public administration, state authority, recreation, recreation areas, recreational resources.

Постановка проблеми. Метою управління в галузі охорони навколишнього природного середовища є реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища. Щодо державного управління рекреаційними територіями, то воно спрямоване передусім на впорядкування суспільних відносин у сфері охорони рекреаційних територій і використання рекреаційних ресурсів та покликане забезпечити реалізацію відповідних нормативно-правових актів. Однак управління у цій сфері ускладнене тим, що в системі чинного екологічного законодавства України немає єдиного спеціального нормативно-правового акта, що визначає

правовий режим рекреаційних територій, відсутній законодавчо визначений, чіткий понятійно-термінологічний апарат у сфері рекреації. Порядок використання природних рекреаційних ресурсів, які є вирішальним фактором в організації рекреаційної діяльності та захуванні території до рекреаційної, регулюється лісовим, водним, природно-заповідним законодавством, а рекреаційна діяльність доволі часто розглядається через призму таких видів діяльності, як заповідна, курортна, лікувальна. Тому вирішити проблему формування ефективної управлінської системи в сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів можна лише з орієнтацією на об'єкт управління з урахуванням його особливостей.

Стан дослідження. Проблеми державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища досліджували В. І. Андрейцев, А. Г. Бобкова, М. М. Брінчук, А. П. Гетьман, Ю. А. Вовк, С. М. Кравченко, В. В. Костицький, В. С. Шахов, Ю. С. Шемшученко та інші науковці. Разом з тим виникнення нових правових, соціальних, політичних, економічних та інших чинників потребує додаткового наукового аналізу питання про органи державного управління рекреаційними територіями, а саме встановлення переліку таких органів та їх компетенції.

Мета дослідження полягає у визначенні системи і повноважень органів, що здійснюють державне управління в сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів.

Виклад основних положень. Погляди науковців на коло органів, які утворюють систему органів державного управління, можна поділити на дві групи.

Одні науковці, зокрема Л. В. Коваль [1, с. 25–26], В. Н. Яковлев [2, с. 61–63], А. І. Жмотов [3, с. 23], висловлюють думку, що державне управління здійснюють лише органи виконавчої влади, тим самим ототожнюючи державне управління з діяльністю органів виконавчої влади.

Друга група науковців ширше розглядає органи державного управління. Так, до органів державного управління, крім органів виконавчої влади, зараховують і ради усіх рівнів С. Б. Байсалов та Л. Є. Ільяшенко [4, с. 15], В. В. Петров [5, с. 177–178] та М. М. Брінчук [6, с. 227–233].

Групуючи такі органи, науковці по-різному ставляться до цього питання. Так, В. Ф. Волович [7, с. 18] органи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища поділяє на органи певної компетенції, а саме: а) загальної; б) міжвідомчої; в) спеціальної; г) галузевої. А. І. Жмотов за характером повноважень виділяє органи загальної, спеціальної та галузевої компетенції [3, с. 42]. На думку С. Б. Байсалова, ці органи доцільно поділити на органи загальної, спеціальної та відомчої компетенції [4, с. 75–80]. М. М. Брінчук органи державного управління в галузі охорони довкілля поділяє на органи загальної компетенції, органи спеціальної компетенції і функціональні органи [6, с. 226]. В. В. Петров [8, с. 177], В. Я. Малиновський [9, с. 44–54] органи державного управління охороною навколишнього природного середовища поділяють на дві групи: органи загальної компетенції та органи спеціальної компетенції. Однак, незважаючи на те, що зазначені науковці висловлюють подібні погляди на види державних органів управління, вони по-різному ставляться до того, які органи належать до тієї чи іншої групи органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

У чинному природоохоронному законодавстві, зокрема Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р., визначено невичерпний перелік органів державного управління у галузі охорони навколишнього природного середовища. Так, державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві ради та виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, державні органи з охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів та інші державні органи відповідно до законодавства України [10]. Отже, до органів державного управління законодавство зараховує й органи місцевого самоврядування.

Державними органами управління у галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує

формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері охорони навколишнього природного середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а на території Автономної Республіки Крим – орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та інші державні органи, до компетенції яких законами України зараховано здійснення управлінських функцій.

Розуміння компетенції органів державного управління у сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів передбачає визначення мети і кола завдань, які покладені на державний орган, що має право і повинен здійснювати орган у межах своєї компетенції, якими правами й обов'язками наділений орган для здійснення своєї діяльності, за що і як саме відповідає суб'єкт управління, яке місце в системі управління займає орган чи посадова особа, якою територією та сферою суспільних відносин чи підпорядкованими об'єктами відає орган управління та які з цих об'єктів перебувають у його безпосередньому підпорядкуванні. Адже компетенція органів державного управління має значення для побудови і функціонування самої управлінської системи.

Визначаючи систему органів державного управління рекреаційними територіями, необхідно враховувати їхню управлінську компетенцію у цій сфері. Тобто до органів державного управління рекреаційними територіями належать ті органи, які наділені державно-владними функціями з метою виконання поставлених перед ними завдань у сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів, а ефективність управлінської діяльності залежить від повноти закріплення компетенції суб'єктів управління у законодавстві.

Серед органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, визначених у розділі IV Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [10], не згадується Верховна Рада України. Однак роль парламенту в регулюванні відносин щодо охорони навколишнього природного середовища, зокрема рекреаційних територій, особлива, оскільки Верховна Рада України у цій галузі наділена виключною компетенцією. А саме: до відання Верховної Ради України, передусім, належить законодавче регулювання відносин у сфері охорони рекреаційних територій і використання рекреаційних ресурсів та визначення основних напрямів державної політики в цій галузі. Так, Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки затверджено Постановою Верховної Ради України від 05.03.1998 р. [11]. Саме в Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки [11] визначено необхідність підготовки проекту закону України про рекреаційні зони серед першочергових актів екологічного законодавства. Проте все ще немає спеціального закону, який би регулював суспільні відносини щодо організації, управління, використання та охорони рекреаційних територій як окремого виду природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні. А правове регулювання відносин щодо організації, охорони рекреаційних територій, використання природних ресурсів у рекреаційних цілях здійснюється, зокрема, такими актами законодавства, як закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. [10], «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва» від 02.12.2010 р. [12], Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. [13], Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. [14], Водний кодекс України від 06.06.1995 р. [15] тощо.

Управлінськими функціями в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, зокрема охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів, наділений Кабінет Міністрів України. Так, уряд здійснює реалізацію визначеної Верховною Радою України екологічної політики, забезпечує розроблення регіональних екологічних програм. Наприклад, Програма розвитку Криму як цілорічного загальнодержавного та міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29.01.2003 р. № 133 [16].

Також Кабінет Міністрів України приймає рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, тобто управлінська компетенція уряду в сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів поширюється на рекреаційні зони, що входять до складу територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення (наприклад, на територіях національних природних парків виділяється зона регульованої рекреації та зона стаціонарної рекреації, біосферних заповідників – зона антропогенних ландшафтів тощо).

Реалізуючи повноваження у сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів, Кабінет Міністрів України видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання та мають нормативний, організаційно-упорядкувальний, компетенційно-установчий характер. Урядові акти спрямовані на врегулювання відносин, в яких безпосереднім об'єктом виступають як рекреаційні зони, що входять до складу інших територій та об'єктів, що підлягають охороні, так і рекреаційні території та рекреаційні ресурси. Так, Постановою від 25.08.2004 р. № 1094 затверджено Порядок розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення [17], Постановою від 08.04.1999 р. № 559 затверджено такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів [18], Постановою від 16.05.2007 р. № 733 затверджено Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок [19].

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику в сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки, є Міністерство екології та природних ресурсів України (Мінприроди), що здійснює свої управлінські функції відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [10] та Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України від 21.01.2015 р. № 32 [20]. Управлінська компетенція Мінприроди щодо рекреаційних територій є загальною, оскільки управління у сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів Мінприроди здійснює нарівні з управлінням використанням і охороною інших природних ресурсів, природних об'єктів та територій. А серед основних завдань Мінприроди не визначено завдань щодо охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів, лише загальні завдання – забезпечення раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів, збереження, відтворення та невиснажливого використання біологічного та ландшафтного різноманіття, формування, збереження та використання екологічної мережі, організації, охорони та використання природно-заповідного фонду тощо. Більша ж частина повноважень Мінприроди в сфері охорони рекреаційних територій і використання рекреаційних ресурсів стосується рекреаційних зон, які входять до складу окремих територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Наприклад, Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 22.06.2009 р. № 330 затверджено Положення «Про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» [21] (Мінприроди забезпечує нормативно-правове регулювання відносин у цій сфері).

Нормативно-правове регулювання у сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів здійснюють й інші центральні органи виконавчої влади. Так, Державні санітарні правила розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 172 [22], Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 173 [23]. Правила використання корисних властивостей лісів затверджено Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.08.2012 р. № 202 [24].

Через міністра аграрної політики та продовольства Кабінет Міністрів України спрямовує і координує діяльність Державного агентства лісових ресурсів України (Держлісагентство). Держлісагентство є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику в сфері лісового та мисливського господарства. Щодо повноважень у сфері рекреації, то саме Держлісагентство приймає рішення про зарахування лісів до відповідної категорії [25]. Адже лісові

ділянки, що виконують рекреаційну, санітарно-гігієнічну та оздоровчу функції, використовуються для туризму, занять спортом, санаторно-курортного лікування та відпочинку населення, належать до категорії рекреаційно-оздоровчих лісів [19].

На особливу увагу в системі державних органів управління рекреаційними територіями заслуговує Державна екологічна інспекція (Держекоінспекція України), до компетенції якої зараховано функцію контролю щодо раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, зокрема природних рекреаційних ресурсів, додержання режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема рекреаційних зон, що входять до їх складу. Держекоінспекція України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовує і координує Кабінет Міністрів України через міністра екології та природних ресурсів України [26].

На місцевому рівні управлінськими повноваженнями в сфері організації, охорони рекреаційних територій і використання рекреаційних ресурсів наділені місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські, районні та обласні ради та їхні виконавчі органи). Повноваження місцевих державних адміністрацій та рад у цій сфері визначені у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» [10], Законі України «Про місцеві державні адміністрації» [27], Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [28]. Місцеві органи управління здійснюють як власні повноваження, так і делеговані, у їхній діяльності наявний фактор широкої суміжної компетенції.

Так, згідно з п. 37 ч. 1 ст. 26 та п. 24 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [28] виключно на пленарному засіданні сільської, селищної, міської, районної та обласної ради вирішується питання прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні. При цьому підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні, належить до самоврядних повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад (п. 3 ч. 1 ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [28]).

У п. 5 ст. 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [27] закріплено повноваження місцевої державної адміністрації вносити пропозиції відповідним органам місцевого самоврядування щодо організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. І лише згідно з п. 14 ч. 1 ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [28] відповідним місцевим державним адміністраціям такі повноваження, як підготовка і подання на затвердження ради пропозицій щодо організації територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні, делегують районна й обласна рада.

І в Законі України «Про місцеві державні адміністрації» [27], і в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [28] безпосередньо йдеться про управлінські повноваження щодо територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні. Згідно ж із ч. 2 ст. 60 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [10], природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні, утворюють єдину територіальну систему і містять рекреаційні території.

І лише серед повноважень, які обласні ради делегують обласним державним адміністраціям, безпосередньо згадується про рекреаційні зони, а саме – визначення відповідно до законодавства режиму використання територій рекреаційних зон.

Висновки. Сьогодні питання створення ефективної системи органів державного управління у сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів залишається актуальним, оскільки і надалі є потреба у безпосередньому законодавчому закріпленні термінологічно-понятійного апарату та регулюванні відносин у цій сфері.

Аналізуючи чинне природоохоронне законодавство України, підкреслимо, що в системі органів державного управління у сфері охорони рекреаційних територій та використання

рекреаційних ресурсів немає органу, до компетенції якого належить здійснення виключно функцій управління рекреаційними територіями, фактично всі державні органи наділені управлінськими функціями щодо реакційних територій та рекреаційних ресурсів, поряд із функціями управління іншими ресурсами, об'єктами, територіями. Управлінська діяльність органів спрямована на вирішення завдань щодо організації, охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів тією ж мірою, що й на виконання інших завдань у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Визначаючи систему і повноваження органів державного управління в сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів, треба враховувати, на який об'єкт управління (рекреаційна територія, рекреаційна зона, рекреаційні ресурси) спрямована діяльність суб'єкта управління.

Так, за об'єктом управління органи державного управління в сфері охорони рекреаційних територій та використання рекреаційних ресурсів можна поділити на:

державні органи, управлінська компетенція яких спрямована на збереження, охорону, раціональне використання рекреаційних територій як окремого виду природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні;

державні органи, управлінська компетенція яких поширюється на збереження, охорону, раціональне використання рекреаційних зон, що входять до складу інших територій та об'єктів, які підлягають охороні;

державні органи, управлінська компетенція яких спрямована на збереження, охорону, раціональне використання природних рекреаційних ресурсів.

Разом з тим, досліджуючи систему органів державного управління рекреаційними територіями, необхідно враховувати і рівень територіального поширення їхніх повноважень. Для невиснажливого використання рекреаційних ресурсів та охорони рекреаційних територій, передусім, необхідно забезпечити оптимальне співвідношення загальнодержавних і місцевих інтересів у створенні системи органів державного управління у цій сфері, адже саме місцеві органи найбільш поінформовані про проблеми місцевості та потреби населення, що дає змогу враховувати таку специфіку під час здійснення управлінських функцій.

1. Коваль Л. В. *Адміністративне право: курс лекцій для студ. юрид. вузів та факультетів* / Л. В. Коваль. – К. : Вентури, 1998. – 208 с. 2. Яковлев В. Н. *Экологическое право* / В. Н. Яковлев; отв. ред. П. С. Никитюк. – Кишинев : Штиинца, 1988. – 342 с. 3. Жмотов А. И. *Государственное управление охраной природы в СССР* / А. И. Жмотов; под ред. В. М. Манохина. – Саратов : Изд-во Саратовского университета, 1983. – 128 с. 4. Байсалов С. Б. *Закон и охрана природы* / С. Б. Байсалов, Л. Е. Ильашенко. – Алма-Ата : Кайнар, 1976. – 105 с. 5. Петров В. В. *Экологическое право России : учебник* / В. В. Петров. – М. : БЕК, 1995. – 557 с. 6. Бринчук М. М. *Экологическое право (право окружающей среды) : учебник для высших юрид. учеб. завед.* / М. М. Бринчук. – М. : Юристъ, 1999. – 688 с. 7. Волович В. Ф. *Организационно-правовые проблемы охраны окружающей среды* / В. Ф. Волович // *Вестник МГУ. Серия 11. Право.* – 1996. – № 1. – С. 16 – 23. 8. Петров В. В. *Экология и право* / В. В. Петров. – М. : Юридическая литература, 1981. – 250 с. 9. Малиновський В. Я. *Державне управління: навч. посіб.* / В. Я. Малиновський. – Луцьк : Ред.-вид. відділ «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с. 10. *Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25. 06. 1991 № 1264-XII* // *Відомості Верховної Ради України.* – 1991. – № 41. – Ст. 547. 11. *Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова Верховної Ради України від 05. 03. 1998. 188/98-ВР* // *Відомості Верховної Ради України.* – 1998. – № 38–39. – Ст. 248. 12. *Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва : Закон України від 02. 12. 2010 № 2739-VI* // *Відомості Верховної Ради України.* – 2011. – № 18. – Ст. 1017. 13. *Земельний кодекс України від 25. 10. 2001 № 2768-III* // *Відомості Верховної Ради України.* – 2001. – № 3–4. – ст. 27. 14. *Лісовий кодекс України від 21. 01. 1994 № 3852-XII* // *Відомості Верховної Ради України.* – 1994. –

№ 17. – ст. 443. 15. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189. 16. Програма розвитку Криму як цілорічного загальнодержавного та міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.01.2003 р. № 133 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2003-p>. 17. Порядок розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1094 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1094-2004-p>. 18. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.1999 № 559 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-99-p>. 19. Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 № 733 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-p>. 20. Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.01.2015 № 32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32-2015-p>. 21. Положення Про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 22.06.2009 № 330 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09>. 22. Державні санітарні правила розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 172 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0378-96>. 23. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 173 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96>. 24. Правила використання корисних властивостей лісів : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.08.2012 р. № 202 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12>. 25. Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : Указ Президента від 13.04.2011 р. № 458/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458/2011>. 26. Положення про Державну екологічну інспекцію України : Указ Президента України від 13.04.2011 № 454/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/454/2011>. 27. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20–21. – Ст. 190. 28. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

REFERENCES

1. Koval` L. V. *Administratyvne pravo* [Administrative law], Kyiv, Venturi Publ., 1998. 208 p.
2. YAKovlev V. N. *Ehkologicheskoe pravo* [Environmental law], Chisinau, Shtiintsa Publ., 1988. 342 p.
3. Zhmotov A. I. *Gosudarstvennoe upravlenie okhranoj prirody v SRSR* [The state administration of nature protection in the USSR], Saratov, Saratovskogo universiteta Publ., 1983. 128 p.
4. Bajsalov S. B., Il'yashenko L. E. *Zakon i okhrana prirody* [The law and the protection of nature], Almaty, Kajnar Publ., 1976. 105 p.
5. Petrov V. V. *Ehkologicheskoe pravo Rossii* [Environmental law of Russia] Moscow, BEK Publ., 1995. 557 p.
6. Brinchuk M. M. *Ehkologicheskoe pravo (pravo okruzhayushhej sredy)* [Environmental law], Moscow, Yurist Publ., 1999. 688 p.
7. Volovich V. F. *Organizatsionno-pravovye problemy okhrany okruzhayushhej sredy* [Organizational and legal problems of environmental protection]. *Vestnik MGU Seriya 11 Pravo*, 1996, Vol. 1, pp. 16 – 23.
8. Petrov V. V. *Ehkologiya i pravo* [Environment and the law], Moscow, YUridicheskaya literatura Publ., 1981. 250 p.
9. Mal'y`nov's'ky`j V. Ya. *Derzhavne upravlinnya* [Public administration], Lutsk, "Vezha" Publ. 2000. 558 p.
10. Law of Ukraine "On protection of the environment" of June 25, 1991 № 1264-XII. (in Ukr.).
11. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On Main directions of state policy of Ukraine in the field of environmental

protection, use of natural resources and ensuring environmental safety” of March 05, 1998 № 188/98-BP. (in Ukr.). 12. Law of Ukraine “On moratorium on removal of green space at individual facilities improvement green economy Kiev” of December 02, 2010 № 2739-VI. (in Ukr.). 13. Land code of Ukraine of October 25, 2001 № 2768-III. (in Ukr.). 14. Forest code of Ukraine of January 21, 1994 № 3852-XII. (in Ukr.). 15. Water code of Ukraine of June 06, 1995 № 213/95-VR. (in Ukr.). 16. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Program of development of Crimea as a year-round national and international resort and recreation and tourist centre” of January 29, 2003 № 133. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2003-n>. (in Ukr.). 17. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Order of development of land management projects for the organization and establishment of borders of territories prirodno-reserved fund, other conservation, health, recreational and historical-cultural purposes” of August 25, 2004 № 1094. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1094-2004-n>. (in Ukr.). 18. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On tariffs for calculating the amount of damage caused to green planting within cities and other settlements” of April 08, 1999 № 559. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-99-n>. (in Ukr.). 19. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Division of forests in categories and selection of specially protected forest areas” of May 16, 2007 № 733. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-n>. (in Ukr.). 20. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Position about the Ministry of ecology and natural resources of Ukraine” of January 21, 2015 № 32. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32-2015-n>. (in Ukr.). 21. Order of the Ministry of environmental protection “Regulations on recreational activities within the territories and objects of natural reserve Fund of Ukraine” of June 22, 2009 № 330. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09>. (in Ukr.). 22. Order of the Ministry of health protection of Ukraine “State sanitary rules of placement, design and operation of health institutions” of June 19, 1996 № 172. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0378-96>. (in Ukr.). 23. Order of the Ministry of health protection of Ukraine “State sanitary rules of planning and building of settlements” of June 19, 1996 № 173. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96>. (in Ukr.). 24. Order of the Ministry of agrarian policy and food of Ukraine “Rules of use of useful properties of forests” of August 14, 2012 № 202. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12>. (in Ukr.) 25. Decree of the President of Ukraine “Position about the State Agency of forest resources of Ukraine” of April 13, 2011 № 458/2011. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458/2011>. (in Ukr.). 26. Decree of the President of Ukraine “Position about the State ecological inspection of Ukraine” of April 13, 2011 № 454/2011. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/454/2011>. (in Ukr.). 27. Law of Ukraine “On local public administration” of April 09, 1999 № 586-XIV. (in Ukr.) 28. Law of Ukraine “On local government in Ukraine” of May 21, 1997 № 280/97-VR. (in Ukr.).